

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Mercuriale Joannis andree

Johannes <Andreae>

Uenetijs, 8.VIII.1499

[Littere U]

[urn:nbn:de:bsz:31-323789](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-323789)

Regule iuris civilis siue ff. huius littere. S. sunt be.

Emper in obscuris qd minimū est sequitur.

Qdm nām est cōmoda cuiusq; rei eum sequi quem sequuntur incommoda.

Si filius familias sub conditione stipulatus emancipatus fuerit deinde extiterit cōditio patri actio competit qz stipulationibus id spectat tempus quo contrahimus.

Emper in stipulationibus et ceteris tractibus id sequimur qd est actum: et si non appareat quid actum est consequens erit ut id sequamur qd in regione in qua actū ē frequeratur. qd ergo si neq; regionis mos appareat qz varius fuerit ad id qd minimū est redigēda summa est.

Scuti in pena ex delicto defuncti heres teneri nō dicitur nec lucrū facere si qd ex ea re ad eū puenisset.

Emper in dubijs benigniora pferenda sunt.

Emper qui non probet pro se intervenire mādare creditur: sed et si quis ratum habuit quod gestum est obstringitur mandati actione.

Librarius in transcribēdis stipulatiōis verbis errasset nihil nocere et reus et fideiusor tenetur.

In duabus actionibus alibi summa maior alibi infamia est proponenda est causa estimationis. vbi autem egra rant famosa iudicia et si summam imparem habeant p paribus accipienda sunt.

Si quis obligatiōe liberatus est pōt videri cepisse. nō pōt videri accepisse. q stipulatus pōt exceptiōe submoueri.

Nemo iudij hēditatē oē ius testamēti soluitur.

Si quis pregnantem vxorem reliquerit non videtur si ne liberis decessisse.

Emper in coniunctionibus non solum quid liceat cōsiderādum est: sed et quod honestum sit.

Emper specialia generalibus insunt. seruitutem mortalitati fere comparamus.

Eruus rei publice causa abesse non potest.

Sub littera. L. sequitur hec regula.

Quis in herede damus actionē de eo qd ad eū puenit: quotiēs ex dolo defuncti puenit nō quotiēs ex suo.

Vtile non debet xxxvij.

Prima glo. ponit exempla. scōdo vltra tria exēpla alleg. ad hāc partē Broc. xxij. iura ad partem cōtrariam alle. x. ponit Bar. brix. solutiones demū plenius soluit rñdēs ad solutionūz contraria. **¶ In** prima glo. ibi si falsis. loquit cū trāfactio hz plura capta. et vnum solū decisum est per falsa instrumēta. et ibi si ptoz infra declaratur: et ibi difficilis: vt qd mācipia sunt piuges vel parentes et liberi vel fratres vliumēta sunt paria. vel ē triaga vel quadriga. hoc volunt leges ille. et ibi. l. plane in prin. sifitator legatum mihi factum in aliū trāstulit: mihi nō debetur etiam si ille capax nō sit. et ibi. §. sed si mihi stipulor pāphylum promittis stichum et pāphylum. inutilis adiectō nō vitiat vtilē. et ibi que extrinsecus. extrinsecus adiecta stipulationē nō vitiat: vt si stipulati rñ deo. **¶** Arma virūq; cano spō deo. et ibi. §. ij. donatio facta piugi et exneo: si est inseparabilioreruz vel personarū cā valet tota. si separabilis cetera valent. donatum piugi nō valet. **¶ In** j. glo. ibi nō r3. **¶** By. ponit exemplū p. l. si duobus. §. heres. ff. de le. j. vbi debet legatum: ad pstandum dānatus est heres et nō heres et ibi sifure etiam mixte sorti. et ibi pedius. a s incipit parui refert. et ibi regulr idem **¶** Accur. in pre. l. pedius. sed dicebat **¶** By. solutionē nō sufficere nisi casuū exceptoz spālis rō reddat. et ibi inseparabilia. idē **¶** Jo. mo. h et ibi cū sup. et per. l. pedius. et ibi itegrā vicino: sed in. l. pedius nō fiebat insolidū cōpromissum: qz tunc secus vt in. l. se. sed cum ita **¶** Dyn. distinguebat tres casus. nā qñq; duo pcurrunt ad pfirmationēz vni actus. quoz vnum est vtile. alterū inutile. tunc si vnum per se sufficeret valet qd agit: vt. l. pre. qd cum fal. tu. si vtrūq; requirit nō valet: vt in. l. pedius. secūdo casus qñ vñū solum

est factum ex pluribus cōmixtum quozum alterū vtile: alterum inutile. et tunc locum hz distinctio de separabili ad inseparabile. tertius casus qñ plures sunt actus prozsus distantes et sepati quoz secūdo accedere videt ad reuocationēz pmit tunc secūdo oio inutilis nō tollit pñū. si vō aliquid vtilitatis hz nō pfecte ptimeat tollit pñū. ff. si cer. pet. l. certi pditio. §. qñ. in sti. q. mo. tol. ob. §. pterea. ff. de le. j. si seruus legatus. §. si seruus de in iur. rup. tel. l. ij. de his qbus vt in. l. cum qdam de le. j. l. plane in pn. et de adimē. le. l. legatus. §. pater. l. l3. dicit autē q tres leges vltimo alle. videt solutionē destruere sed non destruit qz ademptio legati que p eas inducit poterat vtiliter pcedere sepatim sine trāstatiōne. et qd ē mō rñ datur ad. l. iulianus. §. minor. ff. de fund. in struc. fm **¶** By. hanc mām **¶** Cy. psequitur in. l. sancimus. C. b. dona. vbi etiam ponit dictum **¶** Ja. de are. quod fuit tale aut inutile causat ab inutili et tunc vitiat. ff. de ver. ob. l. j. §. si qita. et de fideiuf. l. cū lex. et C. de legi. non dubium. fallit hz eū qñ pñū est inutile respectu civilis vinculi sed vtile respectu naturalis. C. de ptaben. stip. l. nuda de pac. si pacto. aut causatur inutile ab vtili: et tunc inutile trahitur ad vtile. ff. de cōtrahen. emp. l. fundus. et sic pōt loqui. ff. de dona. inter vi. et vxor. si sponsus. §. generaliter. qd verum nisi expresse p. l. in hiberetur. ff. de vtar. vlturas. aut vice mutua vnum est alteri cā et tunc vitiat vtrūq; vt in. l. pedius. et ff. fa. ber. in hoc iudicio. aut neutū est alterius cā. et tunc nō vitiat vtile si separari potest. si separari nō potest vitiat si agēti culpa possit ascribi inducit. §. item qz. et §. trebatius. ad secūdo casum obstat s. eo. li. de elec. si pfirmationē ppter qd tēperari pōt illd dicitū qd trahit inutile ad vtile supplēdo vlt saltē vtile nō vitiat tur vt ibi. **¶** Ja. de bel. afr psequit in sti. de inuti. stip.

¶ Sic regule cōuenit qd do. superatij de cingulo epī terui fieri. quā psequar abbreviādo et erat talis. **¶** A. et **¶** B. litigātes in curia super receptiōe testiū vtri

usq; rescriptū impetrauerūt ad partes corā receptore opponit. **¶** A. testes. **¶** B. recipi nō debere cū rescriptum pro ipsius parte sit nullum quia excommunicatus erat maiori excommunicatiōe tempore date queritur an hoc pbatō rescriptū ex toto valeat an ex parte vel ex parte illius. **¶** A. tm: an vero in nullo valeat. **¶** Ad pñm allegat quatuor rōnes. ad secundum tres regulas et vñā rōnem. ad tertium quatuor rationes. demū soluit excludendo casus non dubios et ad materiam distinguit. **¶** Ad partem qd in totum valeat inducebat de arbi. ptingit. et c. per tuas. vbi cōmixtio habilis et inhabilis facit valere qd non valet gestum solum ab inhabili. hz ergo rescriptum a solo excommunicato impetratum non valet. s. eo. lib. de rescrip. c. j. valebit tamen propter cōmixtionem. ad idem quod dicitur de auctoritate presbita p verum et falsum tutores. ff. quod cum falso tutores. l. j. §. j. vñ vpitum cum duobus retinet conditiones que sunt meliores in altero. C. cōmunia de lega. l. ij. et de rei vxor. act. l. vna circa pn. et no. xvj. q. j. et temporis ne se. vac. c. i. facit. xxxij. q. i. non est culpandus de spon. inter opera. et prodest maiori cōmunio quam habet cum pupillo. ff. quemadmo. serui. amit. si cōmunem. et vide quod not. s. eo. li. de iurpa. c. vno in vltima glo. sic ad validandum rescriptum profit excommunicato cōmunio non excommunicati: cum non sit nouus quem per alium consequi: qd per se consequi non posset. de concessio. preben. c. penul. cum concordan. **¶** Secundo certuz est rescripta impetrata de consecutiōis iudicij distingui ab his q sunt principaliter impetrata: vt patet. s. de rescrip. ex parte decani. vbi valet pñm eo casu quo non valeret secundum vt ibi patet in summario i intellegu. sed istud de consecutiōis iudicij et in iudicio et intra litem impetratum fuit: cū testiū receptio et ipsius receptionis commissio sit de litis pcessu. patet pñm de proba. quoniam contra. et secunduz. s. de testi. presentium. c. lib. sed actus iudicialis cuz excommunicato habit⁹ et si sit actor valet donec oppōat exceptio. s. e. li. d. exce. pia. ergo valet impetratio. ex qñ nō fuit exceptum. **¶** Tertio

Tertio in effectu satis est q̄ valeat ex persona nō exco-
municati. nam si solus impetrasset rescriptum talis forme
aduersarius vteretur illo. sunt enim rescripta cōmunia sal-
tem post citationē. de quo satis scripsi de resti. spolia. ex cō-
questione. facit ad idem de mu. pe. c. ij. r. s. eod. lib. de re-
scrip. dispendia. §. reus quoq. C. de temp. in integ. restitut.
l. petende. sic quādoq. vnius partis priuilegiū alteri parti-
cipatur. C. de fruct. r. li. ex. l. fina. poterit ergo exco-
municatus suos testes coram receptore p̄ducere. r. sic nō est dispu-
tandum. an valeat quo ad eum. **Q**uarto. si hoc dicatur
dubium debemus illaz partem eligere. vt res potius valeat
supra de verb. sign. abbate. r. que minus sit captiosa. ff. eod.
titul. l. quotiens. r. in iudicijs equalitas seruanda est supra
eod. in iudicijs r. c. nō licet. esset autem in equalitas vnius
testes tantum recipere quod si fieret. oporteret nouam cō-
missionem fieri melius est ergo partes hoc expediri compē-
dio q̄ per quādam subtilitatem cum partij dispendio cau-
sam progari. s. de re iudi. abbate ad finē. recipiat ergo. **A**.
contra se quod p̄ se approbat. v. q. iij. si quis testibus nec il-
lud solum i parte respuat de cōse. distin. ij. comperimus cuz
concord. potissime quia persona ipsius. **B**. cum quo impe-
trauit approbando sibi deinceps opponere non poterit fa-
cit. s. eod. lib. de elect. nulli cum concord.

Ad partem q̄ solum p̄ non exco-
municato valeat facit
hec regula vt vtile separabile ab inutiles est istud per
ipsum inutile non vitietur. ex contrario sequerē q̄ graua-
retur quis alterius odio contra regulam. s. eod. nō debet r.
puniretur culpa carens contra regulam sine culpa. s. eod. e.
Scdo q̄ possit rescriptum in parte valere r. in parte nō
valere patet. s. eod. lib. de rescript. si eo tempore. nec miruz
cum in sententijs collationibus testamentis legatis r. con-
tractibus idem habeatur vt patet. s. de arbit. cum tempore
de p̄bē. dilect. d. testa. Raynaldus r. c. Raynaldus. sic r. cō-
tractus pro parte tantum valet r. claudicat de despon. ipz.
de illis r. ibi concord. Item si reliquit capaci r. si capaci valz
in parte capacis. ff. de lega. ij. si titius. r. de lega. j. plane. §. si
coniunctim r. l. si duobus sic r. in proposito teneat rescrip-
tum pro parte capacis ad impetrandum.

Ad tertiam partem q̄ in nullo valeat inducitur quia si
A. r. **B**. impetrarunt negari nō potest. **B**. exco-
municatū impetrasse quia licet r. alter impetraverit tamen r. ipse. ff. d.
ritu nup. illud sed decre. dicit rescriptum ab exco-
municato impetratum ipso iure irritum de rescript. c. j. r. istud est tale
ergo r. c. facit ad hoc eod. titu. in toto r. c. plus semper.

Scdo sepe cōmixtio vitiosi totū improbat vt patet. ix.
distin. ad sacras r. xvj. distin. c. j. vnde si ex comedia quadā
gis vel similibus vnum est in casu redhibitionis omne redi-
bentur si non singulare sed cōmune fuit pretium eozuz. ff. d.
edi. edic. l. cum eiusdē. vnde si in testimonio vel i instrumēto
sit aliqua falsitas totum vitiat vt. iij. q. ix. pura de hereti.
fraternitatis vbi satis de hoc scripsi post Innocen.

Tertio cōmixtio scienter facta de exco-
municato in actu el-
ctionis illam vitiat vt no. ix. q. j. nos in hominē r. s. eod. lib.
de elect. si quando in glo. fina. ad idem. ff. de arbit. l. pedi-
us vbi non valet cōpromissum factum in liberum r. seruum
in sententijs iudicialibus p̄cessibus latis vel factis ab habili
r. inhabili p̄batur idem de re iudi. ad p̄bandum de offi. de
leg. cum super idem in constitutione sindici de p̄cur. c. fina.

Quarto cōmunicatio exco-
municati peccatum est r. quan-
doq. mortale. vt satis scripsi quod met. causa sacris in vlti-
ma questione. ergo propter delictum impetrantis cum ex-
co-
municato etiam quo ad ipsum non valeat rescriptum vt
puniatur in quo peccat de imu. eccle. c. flu. cum concord. ad
primā r. scdam partem facit quod scripsi post Inno. de offi.
deleg. prudentiā. §. vj. in glo. notat hic. **S**oluendo p̄mo
proponit q̄onem nō dubiam. in illis casibus in quibus etiā
solus exco-
municatus impetrare pōt exceptatis in p̄n. c. j. de
rescrip. idem si in p̄dicto iudicio exco-
municat⁹ erat reus q̄
pōt oia facere ad sui defensionē p̄tinentia. de iudi. intellectu

de excep. cū inter. Remanet ergo dubiū. quando ille exco-
municatus erat actor prime cause vel litis. r. tunc dixit in to-
tum valere rescriptum de consecutiuis iudicijs impetratū. ex
quo non fuit exceptum per allegata post prin. prime patrie
versiculo secundo certum. sed si adhuc est exco-
municatus:
licet exceptio non obstet rescripto obstabit tamen producti-
oni testiū quā facit vt actor sicut obstaret coram delegante.
extra thema vero ad declarationem materie. quando exco-
municati cum non exco-
municato impetrant rescriptum
non de cōsecutiuis iudicijs. sic distiguit. aut simul impetraue-
runt vt actores cōtra tertium. aut vnus ex eis ē actor alter re-
us. primo casu aut ius eorum erat diuisibile vel vtriq. in soli-
dum competens etiam quo ad exercitium. aut indiuisibile
vtriq. cōmune. primo casu pro non exco-
municato valebit
rescriptum quod pro exco-
municato erit caducum. facit. ff.
de le. ij. si titio r. mibi. secundo casu quando indiuisibiliter
est vtriq. commune inseparabiliter vitiat rescriptum per
ea que h̄ plene no. in glo. r. super ea quādo vero vnus ex eis
actor est. r. alter reus si exco-
municatus erat actor. non va-
let rescriptum per p̄e. dec. primā de rescrip. cum rescriptus a
vitioso r. prohibito traxerit originez vt ibi no. si vero exco-
municatus erat futurus reus. qui cum actore cōuenit de iudi-
ce r. loco vt est moris: tunc si nō ab ipso rescriptum originez
duxerit valebit in totuz ad hoc. C. de cadu. tol. l. vna. §. in pri-
mo. facit q̄ no. de p̄ba. licet in gl. bene tamē. ver. Itē p̄stat
nō tñ p̄ illud audiret reus exco-
municatus agere vel recōue-
nire volens. vel aliquid facere quod ad defensionem nō spe-
ctet. nisi prius fuerit absolutus. de excep. cum inter in fin. eo.
lib. r. ti. pia. ad id quod dixi de conuenientia iudicum obsta-
re videtur quod scripsi post archi. in p̄e. dec. de rescrip. in
fin. scilicet quod curia non admittit exco-
municatum reuz
ad conuenientiam iudicum sed illud procedit cum de exco-
municato excipitur.

Regule iuris civilis huius littere. **A**. sunt be.

Elle nō creditur qui obsequit i imperio prius vel dñi
Erum est neq. pacta neq. stipulatiōes factū posse tol-
lere: quod enim impossibile est neq. pacto neq. stipulatione
potest comprehendit vt vtiliē actionem aut factum cōpre-
bender possit.

Bilex duorum mēsum fecit mentionē r. qui. lxi. die
venerit audiendus est ita enim r. imperator noster Anto. cū
diuo fratre suo rescripsit.

Bicumq. cāe cognitio est ibi p̄tor desideratur.

Ani timoris nō est iusta accusatio.

Bi repugnantia in testamento in ter se inuenitur neu-
trum ratum est r. que rerum natura prohibentur nulla lege
confirmata sunt.

Bi voce sed presentia opus est mutus si intellectum
habet potest videri respondere. **I**dem in surdo hic qui-
dē r. respondere potest furiosus absentis loco est r. ita pō-
ponius lib. j. epistolarum scripsit.

Atum rome que principatus r. ca-
put obtinet nationū

.ij. q. vij. beati ad si. vbi petri r. apostoloca sedes
fuit a deo principaliter ordinata. xxj. di. q̄uis. xx
xiiij. q. i. rogamus. s. qui si. sint leg. per. venerabi-
ad si. s. eo. li. de elec. fundamenta. §. ne autem r. vide q̄ d̄ ro-
ma clero r. populo romano ibi scripsi ante. §. illud super gl.
die sancta Martij habetur eadem data in. l. Item veniūt
§. pridie ydus. ff. de peti. heredi. r. iste mensis s̄m latinozum
cōputationē est primus de hoc no. lxxv. di. vlt. s̄z hebray
cam vltimus. lxxv. di. §. primū. Prima gl. arguit r. remittit.
Secunda gl. instruit de calendis ydibus r. nonis.

Glo. scire debes. instruit de more curie circa episcopatū
scribēduz in litteris r. circa formā bulle r. circa pontificatus
r. quando incipit. **A**ltima glo. querit arguit pro r. cōtra

De Jo. an.